

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
15/930

Vår referanse
16/00744-2/RBT

Dato
16.06.2016

Høringsuttalelse - Vegtrafikkloven ny § 43 b - Rett til å behandle personopplysninger - politiets tilgang til personopplysninger i Statens vegvesens registre - Samferdselsdepartementet

Innledning

Vi viser til Samferdselsdepartementets høringsnotat av 3. mai 2016 om forslag til ny § 43 b i vegtrafikkloven.

Forslaget går ut på å gi politiet direkte tilgang til motorvognregisteret, førerkortregisteret og bilde- og signaturregisteret til bruk for politimessige formål. Per i dag har politiet direkte tilgang til motorvognregisteret og førerkortregisteret, men kun for å kunne løse sine forvaltningsoppgaver gitt i vegtrafikkloven. Politiet har ikke tilgang til bilde- og signaturregisteret. Ingen av vegvesenets registre kan i dag brukes av politiet til politimessige formål, med mindre politiet får utlevert opplysninger fra registrene ved beslag eller utleveringspålegg etter reglene i straffeprosessloven kapittel 16.

Det prinsipielle i høringsforslaget går ut på gi politiet direkte tilgang til motorvognregisteret, førerkortregisteret og bilde- og signaturregisteret for politimessige formål. Begrunnelsen er at politiet trenger direkte tilgang til disse registrene for å kunne løse sine oppgaver effektivt til alle døgnets tider. Utlevering av opplysningene via beslag imøtekommer, ifølge politiet, ikke politiets behov.

Forrige høringsrunde

I forrige høringsrunde uttalte Datatilsynet at vi var positive til en klarere regulering av veimyndighetenes behandling av personopplysninger. Datatilsynet så det som særlig positivt at forslaget var begrenset til å gjelde myndighetenes forvaltningsoppgaver etter vegtrafikkloven. Denne begrensningen gjorde det tydelig at opplysningene i vegvesenets registre ikke skal brukes av myndighetene til å løse andre samfunnsoppgaver, som for eksempel alminnelig kriminalitetsbekjempelse, uten eget rettslig grunnlag.

Begrunnelsen for begrensningen i politiets tilgang til opplysningene i vegvesenets registre fremgår av Samferdselsdepartementets redegjørelse for lovforslaget under punkt 5.3.2 på side 14:

«Vegtrafikklovens formål er å ivareta trafiksikkerheten, fremkommelighet og miljøhensyn. Almennelig kriminalitetsbekjempelse inngår ikke i vegtrafikklovens formål. Departementet har derfor, i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet, konkludert med at et eventuelt ytterligere behov for politiet for opplysninger fra vegvesens registre enn hva som følger av lovforslaget og gjeldende bestemmelser i vegtrafikkloven, må søkes ivaretatt gjennom endringer i straffeprosessloven».

Forslaget som nå ligger på bordet gjør helomvending i forhold til forrige forslag. Nytt forslag til § 43 b går ut på å gi politiet direkte tilgang til vegvesenets registre til politimessige formål, herunder alminnelig kriminalitetsbekjempelse, forebyggende arbeid, ordenstjeneste og service- og bistandsarbeid. Opplysningene skal også kunne brukes til kvalitetssikring av politiets egne registre.

Datatsilsynets høringsuttalelse

I – Direkte tilgang for politimessige formål

Datatsilsynet støtter ikke forslaget om å gi politiet direkte tilgang til motorvognregisteret, førerkortregisteret og bilde- og signaturregisteret for så vidt bruk som «politimessige formål». Bruken er ikke begrenset til oppgaver som har nær og naturlig tilknytning med håndhevelse av vegtrafikkloven og går således – etter Datatsilsynets vurdering – langt ut over det som opplysninger registrert for vegtrafikkformål med rimelighet kan brukes til i det daglige. Forslaget går kort sagt ut på å bruke vegvesenets registre til enhver oppgave som har et politimessig forankret formål. Datatsilsynet mener dette er å strekke bruken av vegvesenets registre for langt.

Datatsilsynet er bekymret for en utvikling hvor stadig flere registre stilles til disposisjon for andre formål enn de ble opprettet for. I forrige høringsrunde ble det fremholdt av Samferdselsdepartementet (under punkt 5.3.2 og punkt 5.4.3) at det ikke ligger innenfor veimyndighetenes oppgave å drive med generell kriminalitetsbekjempelse. Datatsilsynet finner ikke dette synspunktet mindre treffende i dag. Veimyndighetens registre er ikke opprettet for å være et personregister for politiet. Dette tilsier at registrene ikke bør stilles til fri disposisjon for politiet til å løse politiets samfunnsoppgaver. Hvis det fra politisk hold er ønske om å lage et eget personregister for politimessige formål, med portrettbilder og tilhørende informasjon om norske statsborgere og utlendinger som oppholder seg i Norge, bør man fremme forslag om en egen lov som gir hjemmel for et slikt register. Det vil sikre at opprettelsen av registeret går gjennom en grundig demokratisk prosess og at registeret får den prinsipielle oppmerksomheten det fortjener.

I høringsnotatet etterspørres høringsinstansenes syn på en mer begrenset tilgang for politiet til vegvesenets registre, for eksempel etter modell av passloven § 8 a. Datatsilsynet stiller spørsmål om en tilsvarende tilgang til vegvesenets registre er nødvendig, all den tid passloven

§ 8 a hjemler en relativt vid bruk av personopplysninger, inkludert passfoto, til politimessige formål. Det samme gjør utlendingsloven §§ 100 og 102 e, som hjemler bruk av blant annet bilde av person med usikker eller falsk identitet, personer som søker oppholdstillatelse i Norge, personer som får innvilget eller får avslag på søknad om oppholdstillatelse eller bortviste/utviste personer til etterforskningsformål ved straffbare handlinger av en viss alvorlighetsgrad. Datatilsynet etterlyser en konkretisering av hva som er politiets restbehov sett hen til de hjemlene politiet allerede har for å få tilgang til portrettbilder og grunndata om norske statsborgere og utlendinger som oppholder seg i Norge.

II – Direkte tilgang til registrene for håndhevelse av vegtrafikkloven

Datatilsynet ser at det kan være vanskelig å trekke et skarpt skille mellom politiets tilgang til vegvesenets registre som forvaltningsmyndighet etter vegtrafikkloven og politiets tilgang til vegvesenets registre som etterforsker ved brudd på vegtrafikklovens regler. Begge rollene har som overordnet formål å sikre etterlevelse av vegtrafikkreglene. Datatilsynet mener på bakgrunn av dette at politiet bør kunne få hjemmel for direkte tilgang til motorvognregisteret, førerkortregisteret og bilde- og signaturregisteret for det formål å kunne håndheve vegtrafikklovens bestemmelser, både forvaltningsrettslig og strafferettslig.

Å gi en hjemmel i vegtrafikkloven som tillater at politiet kan gjøre direkteoppslag i motorvognregisteret, førerkortregisteret og bilde- og signaturregisteret ved etterforskning av vegtrafikklovbrudd, ligger etter vårt syn innenfor hva det er rimelig å forvente at opplysninger fra registrene blir brukt til av myndighetene i det daglige. Dette innebærer etter vår vurdering heller ingen særlig formålsutglidning for bruk av motorvognregisteret, førerkortregisteret og bilde- og signaturregisteret sett i forhold til hvorfor registrene har blitt opprettet. En forutsetning er at det opprettes klare rutiner for tilgangsstyring slik at tilgangen ikke brukes til politimessige formål utenfor vegtrafikklovens område. Dette kan gjøres gjennom loggføring av oppslag, kombinert med at den som gjør oppslaget må bekrefte, for eksempel ved avkryssing, at informasjonsinnhenting er knyttet til brudd på vegtrafikklovens bestemmelser.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Rannveig Bakke Tvedten
rådgiver

Kopi: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
v/Statsforvaltningsavdelingen
Postboks 8112 Dep, 0032 OSLO

